

Egy hűvös októberi délutánon a csíkszeredai Petőfi utca 7. szám felé igyekszem. Jelenleg gyógyszertár működik itt, de nem ide készültem. Hanem gondolatban az 1993 és 2009 közötti időszak meghatározó helyszínére nyitok be: a messze földön híres Tilos kávéházba. Miután rendelék egy teát, felmegyek a csigalépcsőn a galériára a fiatalokhoz, vagy leülök a földszinten levő egyik törzsasztalhoz, hogy világmegváltó beszélgetésbe kezdjünk az asztaltársasággal. Netán nosztalgiázzunk.

„A Tilos Kávéház a senkiföldjén feküdt. Ott lebegett két vagy sok világ határán, ég és föld között...” – így kezdődik György Attila József Attila-díjas író A Tilos kávéház legszebb meséi című tárcaorozata. „Vendégeiugyintén nem voltak egészen evilági teremtmények: kissé divatjamúlt, ám annál heroikusabb népek jártak bele; vagy egészen új, egészen friss létezők, akikre más vidékeken még nevet sem találtak a handók.” Mert a Tilos kávéház valóban különleges hely volt, és éppen azok az emberek tették azzá, akik odajártak. És bizony megfordultak itt jónéhányan az évek során. Mind ismerős – aki nem volt az, az lett. Kiállítások, író-olvasó találkozók, koncertek, színházi produkciók, performanszok, nagy beszélgetések és még nagyobb kacagások, kiindulópont és megérkezés. Ez volt a Tilos, hol szerelmek lobbantak fel és hunytak ki, életre szóló barátságok kötődtek. Sokakat fűz sok emlék ide.

Az épületet, amelyben működött, 1885-ben építtette dr. Fejér Antal ügyvéd, országgyűlési képviselő, a Csíki Lapok egykori szerkesztője, a Csíki Takarékpénztár legelső titkára, később királyi tanácsos és a pápai Szent Gergely-rend lovagja – olvashatjuk Daczó Katalin Visszajátszás című kötetében. Ajtony Gábor, az épület egykori tulajdonosa visszaemlékezése szerint ebben a házban volt képkerepező és üveges műhely, textil-szövet áruda, aztán volt órásműhely, az államosítás után női és férfi fodrászatot nyitottak, sőt még a Vörös Zászló újság helyi szerkesztősége is itt mű-

ködött. Később a fodrászat a Higiénia szövetkezet tulajdonába került, elől közszőrűsműhely volt, mellette még két, utcára nyíló helyiség.

Új év, nagy ötlet

Történetünk kezdetén, az 1990-es évek elején itt találjuk Bányász László Hídfő nevű könyvesboltját is. „Úgy indult az egész, hogy szemléletváltást akartunk, elsősorban a becsontosodott, beszűkült dolgokat akartuk egy kicsit felbontani, levetkőzni” – elevenítette fel Bányász László, a Tilos kávéház egyik legelső tulajdonosa. Mint kiderült, Burus Endrével közösen találták ki egy szilveszteri buli másnapján, hogy nyitnak egy kávéházat. „Endre és a testvére dolgoztak kint Budapesten a Tilos az Á nevű valamikori, akkor még szintén újdonság kocsmában. Adva volt nekem a könyves-újságosboltom, ahol már próbálkoztam másfajta dogokkal is, hogy legyen valami élet benne. Ott, azon a szilveszterhajnalon megfogalmaztuk, hogy kellene egy ilyen kávéházat csinálni. Ezt követte sok-sok beszélgetés. Nagyjából kitaláltuk, hogy mi legyen, de nem volt elég pénzünk hozzá. Így kerültek be a társtulajdonosok, végül öten indítottuk – mi ketten, Csutak István, Trombitás László és Endre egyik barátja –, öt tőkével, illetve aztán bekerült a későbbi ügyvezető, Szigeti László. Egyáltalán nem ezzel a céllal indítottuk, de reméltük, hogy anyagiilag is megéri majd. Később kiderült, hogy nem, de ez nem is fontos.”

Az ötlettől a megvalósításig mintegy két év telt el, ugyanis be kellett szerezni az engedélyeket a működtetéshez, a Máthé Klára Krisztina által tervezett belső térátalakításokat elvégezni. A Tilos kávéházat 1993 májusában nyitották meg.

„Nehezen indult be. Olyan botorka idők voltak, mindent körülményes volt megszerezni. A megnyitó előtti nap taxival hozta el Burus Enikő Aradról a Magyarországon vásárolt kávépreszt. A megnyitó nagy izgalmakkal és kellemetlen cirkusszal telt, ugyanis hátul, az udvarban szolgálati lakások voltak a kisebbségieknek. Ez az ő felségterületük volt, és nagyon féltették a belső udvarteret, és alkalmanként, amikor nem csak teát ivott a legnagyobb hangú, felelős helyi vajda, akkor nagyon csúnya cirkuszok voltak már az építkezés alatt. Szóval nem indult jól a viszony” – emlékezett vissza Bányász László.

Kulturális kínálat

A volt tulajdonos elmondta, nem volt kereskedelmi, kocsmárosi tapasztalatuk, nem volt marketingpolitikájuk. „Egy dolog volt, és azt nagyon komolyan vettük, hogy megpróbáltunk

mindezen fajta formabontás mellett minőséget nyújtani. Hogy ne egy sima kávézó vagy kocma legyen, hanem csatoljunk mellé egy kulturális kínálatot. Kitaláltuk azt, hogy legyen egy tanácsadó testület. Itt nagy segítségünk volt Bartha József vizuális művész – ő készítette a Tilos feliratot is –, rengeteg ismerősét hozta, és megbíztunk az ízlésében. Nem akartunk mi világraszóló, hatalmas nagy kiállításokat rendezni, mert ez egy kocma volt, de a színvonalhoz ragaszkodtunk. Rengeteg időt, munkát jelentett, pénzbe is került, vitte a bevételt, de fontos volt, hogy jól érezzék magukat az emberek. Ilyen alapelvek voltak például, hogy politika semmilyen szinten, és maximum tolerancia.”

Azt is feleleveníti, hogy ők szervezték meg az első utcabált Csíkszeredában, amelyre a Budapest Ragtime Band jött el fellépni, és egy platós teherautó volt a színpad. A Tilos-születésnapokat is rendszeresen megtartották májusban, az első a Lazarus-házban, a második a Hirsch házban, később tartottak szülinapi bulit a Szeredai-strandon és Zsögödben is.

„Nem igaz, hogy nem volt közöttünk torzsalkodás, különböző életfilozófiájú emberek voltunk, de a Tilos miatt mindent félre tudtunk tenni, és minden kérdésben dűlőre jutottunk, meg egyeztünk.”

A Tilos vonzasköre

Tankó Farkas Endre éveken keresztül látogatta a kávéházat, sőt, tizedik osztályos volt, amikor különböző eseményeket kezdett ott fotózni. „Nekem a fotózás ott kezdődött. Ha mentem valahová stoppal, akkor előbb bementem a Tilosba, majd ugyanoda érkez-

tem. Ez egy kiinduló- és érkezési pont volt. Egy alkalommal Magyarországról jöttem haza, egy fiatal pár vett fel, akik Udvarhelyre tartottak egy esküvőre. Útközben sokat beszélgettünk a Tilosról, és azt mondták, elhoznak Csikba, hogy nézzék meg ők is ezt a kávéházat. El is hoztak, beültek, és ott ragadtak, nem értek el a lagziba” – mesélte kacagva egyik élményét.

A Tilosnak volt egy vonzasköre – véli Bíró József, a kávéház egy másik törzsvendége. „Akkoriban pezsgett az élet a városban. Olyan emberek vezették a Tilost, akik szerveztek, mozogtak. Sokan megfordultak itt, sok híres ember is, ki hivatalosan, ki inkognitóban.” Ő maga is több mindent szervezett, egy alkalommal Jánosi Antallal közösen arra próbálták felhívni a figyelmet, hogy mennyire poros a város. „Az akció keretében maszkokat osztottunk szét, olyant, amilyent ma is használunk. Anti pedig készített kartonból egy nagy porszívót” – mutatta az ekkor készült fotókat.

Teltek az évek, időközben a tulajdonosok közül néhányan eladták a részüket, Bencze Tibor 1998 őszén lett társtulajdonos. Már egy ideje tervezgeti, hogy szervezzen egy tilosos találkozót – mondja, amikor leülünk beszélgetni. „Egyebet már úgysem nagyon lehet, csak sztorizni és feleleveníteni, hogy mi volt s hogy volt. Mert nem lehet már újracsinálni. Ha valaki azt mondaná, hogy csinál egy Tilos hangulatú valamit, nem lehetne, mert 2021-ben már nem az a hangulat van, mint 2000-ben. A körülöttünk lévő világ úgy megváltozott, hogy azt a hangulatot nem lehetne visszahozni.”

Elmondta, a kilencvenes években nagyon pörgött az élet, '97-ben nyitotta meg Kalibáskón az éttermüket, vezet-

Asztaltársaságok a Tilosban

FORRÁS: TANKÓ FARKAS ENDRE

